

SKÝRSLA UM ALÞJÓNUSTUBYRÐI ÞÓSTÞJÓNUSTU Á ÍSLANDI

Formáli og samantekt

Íslandspóstur
22. mars 2018

Formáli

Breytt samskiptahegðun fyrirtækja og einstaklinga er að gerbreyta póstmörkuðum um alla Evrópu. Þessi þróun er mikil áskorun fyrir póstoffyrirtæki, sérstaklega þau sem hafa lagalega skyldu til að veita alþjónustu sem nær til alls landsins.

Þrátt fyrir nauðsynlegar breytingar á regluverki (á Íslandi og annars staðar) er alþjónustuskylda mikil kvöð á mörgum póstoffyrirtækjum og kemur í veg fyrir að þau geti hagað rekstri sínum með sem hagkvæmustum hætti. Þetta leggur fjárhagslega byrði á aðila sem hafa alþjónustuskyldu, byrði sem annars væri ekki til staðar.

Í ljósi þessa hefur Íslandspóstur fengið Copenhagen Economics til að áætla umfang þeirrar fjárhagslegu byrði sem alþjónustuskyldan á Íslandi hefur í för með sér.

Í þessari skýrslu áætlum við umfang fjárhagslegu byrðarinnar (svokölluð alþjónustubyrði) með viðskiptalegri nálgun. Þessi aðferð er vel þekkt um allan heim og uppfyllir kröfur um útreikning á alþjónustubyrði sem settar eru fram í viðauka við Pósttilskipun Evrópusambandsins.

Greining okkar er byggð á opinberum gögnum, viðmiðum frá öðrum löndum, fjárhagslegum upplýsingum frá Íslandspósti og viðtölum við stærri póstsendingur á Íslandi.

Skýrslan inniheldur eftirfarandi kafla: Í öðrum kafla útskýrum við hvers vegna póstsendingum hefur fækkað, hvernig ákvarðanir um regluverk móta markaðinn og hvernig vandað regluverk getur dregið úr hættu á að það bregðist.

Í þriðja kafla útskýrum við hvað alþjónustubyrði er, hvernig hún er reiknuð og hvernig hægt er að draga úr henni. Við kynnum einnig fjölda alþjóðlegra dæma.

Í fjórða kafla metum við trúverðugleika viðskiptastefnu Íslandspósts (aðstæður ef Íslandspóstur væri ekki með alþjónustuskyldu).

Í fimmta og sjötta kafla metum við fjárhagsleg áhrif þessara mögulegu aðstæðna á kostnað og tekjur Íslandspósts og könnum hvort alþjónustuskyldan hefur í för með sér einhvern óáþreifanlegan ávinning fyrir Íslandspóst.

Í sjöunda kafla leggjum við fram lokamat okkar á alþjónustubyrði árið 2016 og ræðum hvernig hún kunnir að þróast á næstu árum, með markaðssveiflur og -þróun í huga.

ANNA MÖLLER BOIVIE
Hagfræðingur
Verkefnisstjóri

Samantekt

Póstmagn fer minnkandi í öllum þróuðum löndum. Á Íslandi fækkaði bréfsendingum innanlands um 50 prósent milli 2008 og 2016¹. Fækkunin skýrist einkum af þróun stafrænna miðla, þar sem fólk notar frekar rafrænar launsir en bréf.

Þessi fækkun bréfa hefur mikil áhrif á pósthjónustuna. Sérstaklega er það hátt hlutfall sameiginlegs kostnaðar í dreifikerfinu sem þýðir að einingarkostnaður hækkar mikið með fækkun bréfa. Í slíkum tilfellum hafa pósthjónustur tvær ólíkar leiðir til að draga úr kostnaði og minnka þannig eða takmarka hækkingu á einingarkostnaði.

Annars vegar geta pósthjónustur safnað upp magni til þess að viðhalda fjölda sendinga í hverri afhendingu. Þetta er hægt að gera með því að fækka dreifingardögum eða með verðvinnunum til að hækka hlutfall pósts með minni forgang.

Hins vegar geta pósthjónustur minnkað dreifikerfi sitt, t.d. með því að minnka dreifingarsvæði eða með því að færa afhendingu í póstkassastæður eða á pósthús í stað dreifingar heim að dyrum.

Alþjónustuskuldun getur hins vegar komið í veg fyrir að pósthjónustur sem skyldan hvílir á geti ráðist í þessar breytingar.

ALÞJÓNUSTUSKYLDAN

Til þess að tryggja að öllum borgurum sé veitt grunnþjónusta á jafnréttisgrundvelli leggja stjórnvöld um allan heim svokallaða alþjónustuskuldu á pósthjónustuna. Alþjónustuskulda pósthjónustur felur í sér tilteknar kröfur, svo sem skyldu til að safna saman og flytja ákveðnar tegundir af pósti, safna saman og flytja pósthjónustuna ákveðið marga

daga í viku, tryggja að verð fyrir að senda pósthjónustuna sé viðráðanlegt og samræmt um allt land og að pósthjónustur berist innan ákveðins fjölda daga frá því hann er pósthjónustur.

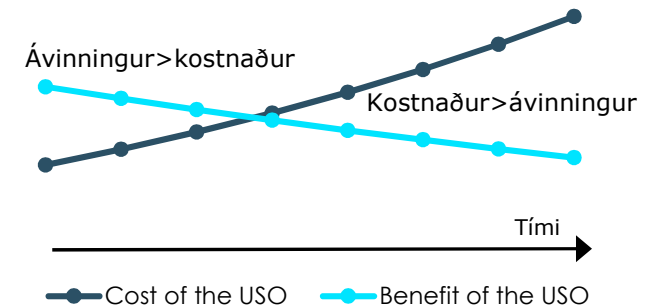
Skyldan til að veita hluta alþjónustuna í gegnum alþjónustuskulduna miðar að því að sinna félagslegri þörf sem markaðurinn myndi ekki sinna á viðskiptalegum forsendum án regluverksins. Samfélagið hefur ávinning af því að þessari þörf sé sinnt, en það hefur kostnað í för með sér fyrir alþjónustuveitanda sem er skylt að veita þjónustu sem ekki stendur undir sér. Það er alþjónustubyrðin. Ef alþjónustubyrðin sem fellur á pósthjónustuna er meiri en ávinningurinn fyrir samfélagið hefur það í för með sér nettókostnað fyrir samfélagið.

Markaðspróun hvað varðar aukna rafræna valkosti og netverslun hefur áhrif á jafnvægið milli kostnaðar og ávinnings af alþjónustuskuldunni. Nánar tiltekið minnkar ávinningurinn af alþjónustuskuldunni eftir því sem borgarar, fyrirtæki og stjórnvöld nýta sér rafræna samskiptamáta í meiri mæli. En þar sem stærðarhagkvæmni skiptir miklu máli í pósthjónustu eykur aukin notkun rafrænna valkosta einnig kostnað við alþjónustuskulduna, þar sem minna magn af pósti þýðir aukinn kostnað við dreifingu á hverri einingu.

Þetta bendir til þess að bilið milli ávinnings og kostnaðar af alþjónustuskuldunni muni aukast með tímanum. Það mun leiða til aukins kostnaðar, sem fellur ekki aðeins á alþjónustuveitanda heldur einnig samfélagið, eins og sést á myndinni hér fyrir neðan. Breytt jafnvægi milli kostnaðar og ávinnings af alþjónustuskuldunni kallar á aðlögun á núverandi alþjónustuskuldu. Ef alþjónustuskuldan er ekki

aðlöguð að breyttum markaðsaðstæðum getur það hindrað skilvirkni alþjónustuveitanda.

Mynd 1: Vaxandi bil milli kostnaðar og ávinnings af alþjónustuskuldu

Heimild: Copenhagen Economics

HÆTTAN Á AÐ REGLUVERKIÐ BREGÐIST

Við allar breytingar á alþjónustuskuldu pósthjónustur þarf að hafa í huga jafnvægið milli kostnaðar og ávinnings af henni. Ástæða þess er að breytingar (eða skortur á þeim) á gildandi regluverki eða innleiðing nýs regluverks hefur í för með sér hættu á að markmiðum þess sé ekki náð og að regluverkið skapi þess í stað enn meiri óhagkvæmni.² Þetta er kallað að regluverkið bregðist.

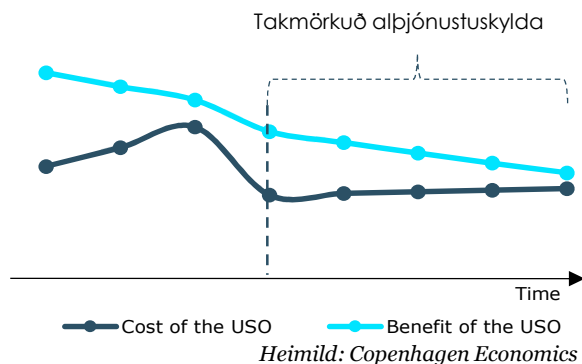
Hættan á að regluverkið bregðist er sérstaklega mikil þegar ekki er tekið tillit til markaðspróunar, þ.e. þróunar í uppbyggingu, nýsköpunar, tæknilegra framfara, þróunar á þjónustu sem leysir eldri þjónustu af hólmi og breytinga á þörfum og óskum pósthjónustutenda.

Samantekt

Til dæmis gæti of mikil takmörkun á alþjónustuskuldunni of snemma (þegar margir treysta enn á alþjónustuna og mögulegur sparnaður er tiltölulega lítill) leitt til þess að félagsleg velferð skerðist. Eins geta breytingar á regluverki sem eru gerðar of seint einnig valdið óafturkræfum skaða og torveldað alþjónustuveitanda að endurskipuleggja rekstur sinn.

Með góðri tímasetningu er hins vegar hægt að minnka kostnað við alþjónustuskyldu án þess að ávinningurinn af henni minnki sem því nemur. Það getur leitt til nettóávinnings fyrir samfélagið, eins og sjá má á myndinni hér fyrir neðan.

Mynd 2: Með góðri tímasetningu er hægt að minnka kostnað við alþjónustuskyldu án þess að ávinningurinn af henni minnki sem því nemur

Til að forðast neikvæða niðurstöðu þarf löggjafinn að gera ítarlega greiningu áður en nokkrar ákvarðanir eru teknar og hafa í huga áhrif þeirra (eða áhrif þess að gera ekkert) á hagsmunaaðila á markaðnum.

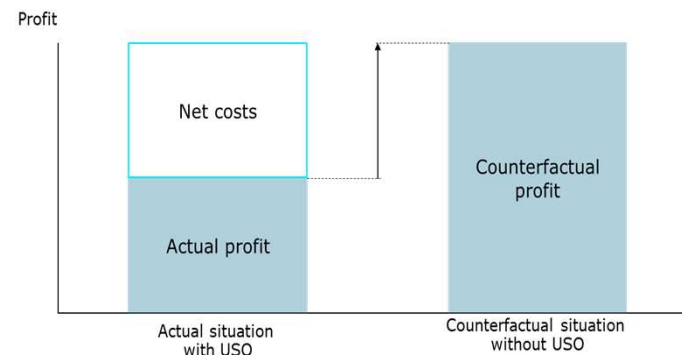
ALÞJÓNUSTUBYRÐI

Sú staðreynd að alþjónustuskyldan getur neytt pósthyrirtæki til að haga sínum rekstri með öðrum hætti en þeir hefðu gert án alþjónustuskuldunnar bendir til þess að hagnaður af alþjónustuskuldunni kunni að vera lægri en hann væri ella, án alþjónustuskuldunnar. Munurinn á hagnaði með og án alþjónustuskuldunnar er svokölluð *alþjónustubyrði*, sjá skýringarmynd til hægri.

Samkvæmt Póstitilskipun Evrópusambandsins getur pósthyrirtæki með alþjónustuskyldu farið fram á að fá alþjónustubyrði bættu frá stjórnvöldum. Því reikna mörg pósthyrirtæki sem sinna alþjónustuskyldu reglulega út alþjónustubyrðina. Ein almennt viðurkennd aðferð til að reikna út alþjónustubyrði er hin svokallaða *viðskiptalega nálgun*, sem samanstendur af fjórum eftirfarandi skrefum:

1. *Ætluð staða*: Hvað myndi pósthyrirtæki með alþjónustuskyldu gera án skyldunnar?
2. *Áhrif á kostnað og tekjur*: Hvað myndi pósthyrirtæki með alþjónustuskyldu spara án skyldunnar og hvaða tekjur myndi það missa án skyldunnar?
3. *Óáþreifanlegur ávinningur*: Hvaða óáþreifanlega ávinning hefur alþjónustuskyldan í för með sér?
4. *Hæfi til bóta*: Uppfyllir pósthyrirtæki með alþjónustuskyldu skilyrði um bætur?

Mynd 3: Alþjónustubyrði - Munur á raunhagnaði og ætluðum hagnaði

Heimild: Copenhagen Economics

ÆTLUÐ STAÐA ÍSLANDSPÓSTS

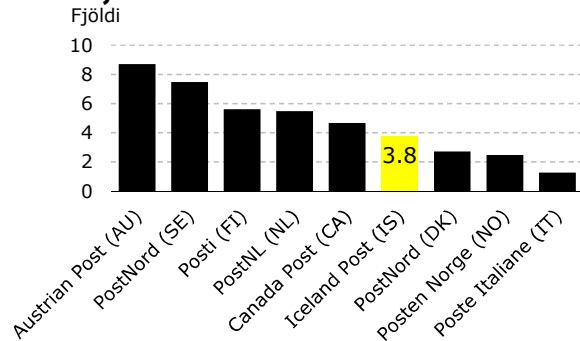
Pósthyrirtæki á Íslandi starfa við allt aðrar markaðsaðstæður en þekkjast í mörgum öðrum löndum. Um leið eru þær áskoranir sem fylgja nútímalegum samskiptamátum svipaðar á Íslandi og í öðrum löndum.

Til dæmis fækkar vikulegum bréfsendingum á hvert heimili í mörgum löndum með aukinni notkun tölvupósts og annarra rafrænna samskiptamáta.

Samantekt

Á Íslandi fá heimili að meðaltali 3,8 bréf á viku. Það er minna en þekkt í mörgum öðrum Evrópulöndum, sjá myndina hér fyrir neðan.

Mynd 4: Árituð bréf á hvert heimili á viku, 2016

Heimild: Copenhagen Economics, byggt á ársskýrslum pósthjónustufyrirtækja og upplýsingum frá hagstofum.

Á sama tíma er Ísland fimmta strjálbýlasta land í heimi og það strjálbýlasta í Evrópu.³ Það gefur til kynna að pósthjónustufyrirtæki á Íslandi gætu haft meiri ávinning af fækkun dreifingardaga en í mörgum öðrum löndum. Færri dreifingardagar myndi þýða að hægt væri að safna saman bréfum í lengri tíma og fjölga því bréfum í hverri afhendingu, sem lækkar kostnað á hvert bréf.

Þótt innlendum bréfum hafi fækkað ört hefur póstur frá útlöndum (aðallega smærri pakkar frá netverslunum) tvöfaldast síðan 2012. Þótt þessar sendingar eigi þátt í að auka póstmagn í dreifikerfinu skapa þær Íslandspósti einnig miklar áskoranir. Ástæða þess er að greiðslur sem Íslandspóstur fær frá pósthjónustufyrirtæki í sendilandinu fyrir að koma

þessum pökkum til skila duga oft ekki fyrir kostnaðinum við það.

Alþjónustuskyldan á Íslandi felur í sér kröfur hvað varðar vöruframboð, aðgang að pósthúsum, fjölda dreifingardaga, hraða sendinga, dreifingu á erlendum pósti og verð.

Ef alþjónustuskyldan væri ekki til staðar myndi Íslandspóstur breyta viðskiptalíkani sínu til að draga úr kostnaði og þar með skila meiri tekjum en nú er með alþjónustuskyldunni. Nánar tiltekið myndi Íslandspóstur gera fimm eftirfarandi breytingar á rekstri sínum ef alþjónustuskyldan væri ekki til staðar:

1. Dreifing á pósti frá útlöndum verði á markaðsverði í stað verðs sem skilgreint er í alþjóðlegum samningum.
2. Bréfadreifing verði annan hvern dag um allt land.
3. Almennur hraði sendinga verði D+3, sem samsvarar B-pósti í dag.
4. Hætta heimkeyslu á pósti á dreifbýlustu svæðunum og afhenda hann í staðinn á næsta pósthúsi.
5. Dreifing á sendingum til blindra verði ekki gjaldfrjáls.

ALÞJÓNUSTUBYRÐI Á ÍSLANDI

Að undangengnu mati á markaðsaðstæðum á Íslandi og öðrum póstmörkuðum um alla Evrópu teljum við tillögu Íslandspósts skynsamlega. Aðalástæða þess er að enginn aðili á markaði myndi verðleggja þjónustu undir kostnaðarverði og að sparnaðurinn sem þessar

tillögur hefðu í för með sér myndi líklega veita þyngra en lægri tekjur vegna póstsendinga sem myndu hætta viðskiptum við Íslandspóst vegna lægra þjónustustigs. Auk þess höfum við séð pósthjónustufyrirtæki í öðrum löndum færa sig í þá átt sem Íslandspóstur hefur lagt til og að mögulegur sparnaður ef þessar breytingar yrðu gerðar á Íslandi yrði talsvert meiri en í mörgum öðrum löndum vegna mikils strjálbýlis og fárra bréfsendinga á mann.

Eftir að hafa sýnt fram á hvernig Íslandspóstur myndi líklega haga sínum málum án alþjónustuskyldu áætluðum við hvaða áhrif það hefði á kostnað og tekjur (þ.e. hvaða áhrif það hefði á hagnað að leggja niður alþjónustuskylduna). Í því felst ítarleg greining á áhrifum breytingartillagnanna á kostnað í allri virðisdeðju Íslandspósts (frá sendingum til viðtakanda) og hvernig ólíkir notendur pósthjónustu myndu bregðast við nýju þjónustuframboði (þ.e. að hve miklu leyti, ef einhverju, eftirspurn eftir þjónustu Íslandspósts myndi minnka og áhrif þess á tekjur Íslandspósts).

Samkvæmt greiningu okkar áætluðum við að mögulegur sparnaður geti orðið yfir 700 milljónir króna, sem stafar að mestu af því að draga úr hraða sendinga og fækka dreifingardögum.

Samantekt

Auk þess er það niðurstaða okkar að viðskiptastefnan sem lögð er til myndi auka tekjur Íslandspóstis um u.þ.b. 85 milljónir króna, fyrir utan óáþreifanlegan ávinning. Þessi nettóáhrif stafa bæði af tapi og aukningu á tekjum af völdum breytinga á þjónustustigi og verði, þar sem þyngst vega hraði sendinga og fjöldi dreifingardaga auk alþjóðlegra póstsendinga.

Í fyrsta lagi myndi breyting á hraða sendinga og fjölda dreifingardaga hafa neikvæð áhrif á tekjur. Í öðru lagi myndi dreifing á erlendum bréfpósti ekki lengur vera rekin með tapi heldur skila örhlitum hagnaði. Nettóáhrifin á hagnað Íslandspóst eru talin vera yfir 800 milljónir króna, sjá töflu 1.

MAT Á ÓÁÞREIFANLEGUM ÁVINNINGI

Þótt alþjónustuskýldan hafi ekki í för með sér neinn áþreifanlegan ávinning fyrir pósthyrirtækið kann hún að skapa ávinning sem stafar af efnahagslegu virði réttar eða réttinda sem tengjast alþjónustuskýldunni. Slíkan óáþreifanlegan ávinning skal taka til greina við útreikning alþjónustubyrði, í samræmi við Póstitskipun (2008/6/EB), með því að draga virði ávinningsins frá alþjónustubyrði.

Ítarlegar heimildarannsóknir hafa leitt í ljós 17 dæmi um mögulegan óáþreifanlegan ávinning við alþjónustuskýlduna. Af þessum 17 dæmum um mögulegan ávinning er það niðurstaða okkar að það sé aðeins ávinningurinn við einkarétt Íslandspóstis sem ætti að taka með í útreikningi á alþjónustubyrði. Við áætlum að virði þessa óáþreifanlega ávinnings sé um 150 milljónir króna. Eftir að hafa tekið til greina tekjutap af völdum þessa óáþreifanlega ávinnings

endum við með áætlaða heildaralþjónustubyrði um 650 milljónir króna, sjá neðst í töflu 1.

Þótt mögulegur ávinningur sem tengist sérstökum rétti til markaðssetningar, útgáfu frímerkja og ákvæðum í tollalöggjöf eigi fræðilega við um Íslandspóst er það niðurstaða okkar að fjárhagslegt virði þessa ávinnings sé bæði lágt og óljóst. Því tókum við þann ávinning ekki til greina við útreikning okkar á alþjónustubyrði.

Ávinningur sem tengist því að vera landsdekkandi, eftirspurn og stærðarhagkvæmni skiptir einnig máli þegar rætt er um Ísland. En þar sem viðskiptalega nálgunin sem notuð er til að meta byrðina felur þegar í sér þennan ávinning í mati á tekjuáhrifum þarf ekki að taka hann einnig til greina sem óáþreifanlegan ávinning.

ALÞJÓNUSTUBYRÐI Í DAG OG Í FRAMTÍÐINI

Til ársins 2018 stafaði stærsti hluti alþjónustubyrðar Íslandspóstis af þeim kröfum sem hindruðu félagið í að innleiða dreifingu annan hvern dag um allt land og af alþjóðlegum póstsendingum.

Íslandspóstur fær að innleiða dreifingu annan hvern dag um allt land árið 2018, sem þýðir að sá hluti alþjónustubyrði munu hverfa, að minnsta kosti um tíma. Eftir því sem póstmagn minnkar áfram með aukinni notkun tölvupósts

Tafla 1: Áhrif á kostnað og tekjur að aflétta alþjónustuskýldu (milljónir króna)

	Kostnaðar-áhrif	Tekju-áhrif	Nettó áhrif
Hraði sendinga og tíðni dreifingar	445	-365	80
Erlend bréf	0	475	475
Dreifing í dreifibýli	270	-35	235
Sendingar fyrir blinda	0	10	10
Samtals	715	85	800
Einkaréttur (óáþreifanlegur ávinningur)	0	-150	-150
Heildaralþjónustu byrði	715	-65	650

Ath.: Allar tölur námundaðar að næsta 5
Heimild: Copenhagen Economics

og annarra stafrænna samskiptamáta mun Íslandspóstur að lokum telja það viðskiptalega hagkvæmt að fækka enn frekar dreifingardögum, t.d. niður í einn dag á viku. Þegar það gerist verða kröfur alþjónustuskýldunnar um hraða sendinga og tíðni dreifingar aftur íþyngjandi og skapa alþjónustubyrði fyrir Íslandspóst.

Samantekt

Ef við gefum okkur til dæmis að póstmagn minnki um 7 prósent á ári⁴ bendir það til þess að fjöldi bréfa á hverri dreifingarleið árið 2030 verði kominn á sama stig og árið 2016 (þegar viðskiptalegi valkosturinn fyrir Íslandspóst hefði verið að fækka dreifingardögum til að lækka kostnað við dreifingu).

Þegar áhrif hraða sendinga og tíðni dreifingar í alþjónustubyrði minnka árið 2018 munu kröfurnar sem tengjast dreifingu á alþjóðlegum pósti eiga enn stærri þátt í kostnaði við alþjónustuskyldu.

Ekkert bendir til þess að draga muni úr netverslun við Asíu á næstu árum, sem þýðir að nettókostnaðurinn við þennan þátt alþjónustuskyldunnar mun líklega aukast með tímanum. Ef við gefum okkur til dæmis að póstmagn frá útlöndum aukist um 13 prósent á ári⁵ og að engin breyting yrði á þeim tekjum sem Íslandspóstur fengi fyrir dreifinguna myndi nettókostnaðurinn við þennan hluta alþjónustuskyldunnar aukast úr 480 milljónum króna árið 2016 í 780 milljónir króna árið 2020 og 1.435 milljónir króna árið 2025.

Í ljósi er það niðurstaða okkar að alþjónustubyrði Íslandspósts muni aukast milli ára 2016 og 2017. Frá 2017 til 2018 verður einskiptislækkun á alþjónustubyrði vegna aukins sveigjanleika í hraða sendinga og tíðni dreifingar. Frá árinu 2018 mun alþjónustubyrði hins vegar aukast stöðugt vegna aukins magns af smápökkum frá útlöndum og fækkunar bréfa innanlands.

LEIÐIR TIL AÐ DRAGA ÚR ÍÞYNGJANDI ÁHRIFUM ALÞJÓNUSTUSKYLDU Á ÍSLANDI

Fjórar almennar leiðir eru til sem stjórnvöld geta farið til að draga úr íþyngjandi áhrifum alþjónustuskyldu á póstfyrirtæki.

1. Opinber innkaup á póstpjónustu
2. Takmörkun á alþjónustuskyldu
3. Aukinn verðsveigjanleiki
4. Beint fjárframlag vegna alþjónustubyrði

Þótt sumir þessara valkosta kunni að koma til greina fyrir íslensk stjórnvöld til að lækka nettókostnað við dreifingu pósts í dreifibýli, eða kostnað í tengslum við fría dreifingu til blindra og sjónskertra, teljum við að helsti þáttur alþjónustubyrðar (í tengslum við erlendan póst) krefjist breytinga á alþjóða-samningum (sem íslensk stjórnvöld geta ekki haft áhrif á) eða þess að til komi aðrar tekjuleiðir fyrir Íslandspóst í tengslum við dreifingu á erlendum pósti sem berst til landsins. Slíkt gæti til að mynda falist í því að taka upp sérstakt gjald fyrir erlend bréf sem þarf að skrá.

Sé lausn af þessu tagi ekki möguleg felst eini raunhæfi kostur íslenskra stjórnvalda til þess að draga úr íþyngjandi áhrifum alþjónustuskyldu til lengri tíma í beinum fjárframlögum vegna alþjónustubyrði. Fyrir þessu er þríþætt ástæða:

Fyrst skal nefna að þótt opinber innkaup á póstpjónustu kunni að virðast vera góð hugmynd fylgja þeim í raun margs konar áskoranir. Til dæmis má benda á að þótt hægt sé að bjóða út móttöku og afhendingu pósts á afskekktum svæðum myndi slíkt líkast til skapa vandamál, t.d. í tengslum við verð fyrir aðgang að vinnslu á fyrri stigum, s.s. flokkun, sem ekki er víst að aðrir aðilar en Íslandspóstur bjóði

upp á. Enn fremur myndi það að skipta alþjónustuskyldu niður í landfræðileg svæði og úthluta þeim til mismunandi þjónustuaðila gefa til kynna að mismunandi fyrirtæki ættu að sjá um flokkun og flutning innlands pósts. Flækjustig þessa fyrirkomulags eykst þegar bréfin koma að utan.

Sú staðreynd að á Íslandi er í dag aðeins takmarkaður fjöldi aðila sem hafa þá innviði sem til þarf til að uppfylla kröfurnar um alþjónustu myndi einnig stuðla að takmarkaðri samkeppni í útboðsferlinu. Það býður heim mikilli hættu á því að íslensk stjórnvöld þyrftu á endanum að greiða hátt gjald fyrir þjónustuna sem boðin væri út.

Í öðru lagi er mjög takmarkað svigrúm til þess að draga úr íþyngjandi áhrifum alþjónustuskyldu með því að slaka á innlendum kröfum um alþjónustu. Þar sem stærsti hluti kostnaðarinnar við alþjónustuskyldu mun eftir 2018 koma til vegna alþjóðlegra samninga sem ekki lúta beinni stjórn íslenskra stjórnvalda verður takmarkað svigrúm eftir 2018 til þess að draga úr íþyngjandi áhrifum alþjónustuskyldu með því að slaka frekar á innlendum kröfum um alþjónustu.

Í þriðja lagi er það ekki lausn fyrir Ísland að auka verðsveigjanleika á innlendum pósti. Ástæðan fyrir því er sú að einu póstburðargjöldin sem eru háð samþykki löggjafans á Íslandi eiga við um sendingar sem falla undir einkarétt Íslandspósts (þ.e. árituð bréf að 50 g). Jafnvel þótt Íslandspóstur gæti verðlagt þessar vörur að vild gæti hann ekki hækkað verð án þess að það hefði í för með sér umtalsverða aukningu á notkun rafrænna samskiptamiðla á kostnað bréfa.

Samantekt

KOMI EKKI TIL BÆTUR VEGNA ÍÞYNGJANDI ÁHRIFA ALÞJÓNUSTUSKYLDUNNAR KANN ÞAÐ AÐ KOMA NIÐUR Á GÆÐUM OG SAMKEPPNISHÆFI ÍSLANDSPÓSTS TIL LENGRI TÍMA

Ef stjórnvöld bæta ekki upp hin íþyngjandi áhrif alþjónustuskuldunnar mun hinn aukni fjárhagslegi þrýstingur sem til verður vegna markaðsþróunar neyða Íslandspóst til að leitast við að draga enn frekar úr kostnaði til þess að viðhalda fjárhagslegri sjálfbærni. Á undanförunum árum hefur Íslandspóstur nýtt sér þann sveigjanleika sem núverandi regluverk býður upp á til þess að bæta skilvirkni og draga úr kostnaði. Dæmi um þetta eru umbreytingin yfir í dreifingu annan hvern dag og lokun pósthúsa.

Ein leiðin til þess að draga úr kostnaði innan núverandi regluverks er að byrja að nota (eða auka þátt) undirverktaka við afhendingu. Þótt þetta sé oft árangursrík aðferð við að draga úr kostnaði fylgja henni einnig áskoranir, einkum hvað það snertir að halda uppi gæðum í þjónustunni.

Reynsla annarra landa sýnir að sé ekki þeim mun betur að þeim staðið geta aðgerðir af þessu tagi, sem ætlað er að draga úr kostnaði, haft veruleg neikvæð áhrif á gæði þjónustunnar, sem og á vörumerki þjónustuaðilans.

Fái Íslandspóstur greiddar bætur vegna alþjónustubyrði mun það aukinheldur gera að verkum að fyrirtækið standi jafnfætis öðrum pósthúsum sem ekki lúta alþjónustuskyldu en

keppa um (hluta) þeirrar þjónustu sem Íslandspóstur veitir. Verði Íslandspósti ekki greiddar slíkar bætur mun það því skerða samkeppnisstöðu hans gagnvart öðrum pósthúsum. Þessi staða mun draga enn frekar úr fjárhagslegri sjálfbærni alþjónustuskuldunnar og þar með auka þrýsting á Íslandspóst um að draga úr kostnaði með skertri þjónustu.

